

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
30 серпня 2021 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

доцентка кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
кандидатка економічних наук
26 серпня 2021 року

_____ Ірина КРАВЕЦЬ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування
27 серпня 2021 року, протокол № 1

Заступниця завідувача кафедри
менеджменту, фінансів, банківської справи та
страхування, кандидатка економічних наук,
доцентка
27 серпня 2021 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент
27 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
28 серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,65 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		–	3
2.	Заплановані результати навчання		–	4
3.	Програма навчальної дисципліни		–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	9
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	9
	4.2.	Аудиторні заняття	–	10
	4.3.	Самостійна робота студентів	–	10
5.	Методи навчання та контролю		–	10
6.	Схема нарахування балів		–	11
7.	Рекомендована література		–	12
	7.1.	Основна література	–	12
	7.2.	Допоміжна література	–	12
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	13

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	23	Соціальна робота
2.	Код і назва спеціальності	–	232	Соціальне забезпечення
3.	Назва спеціалізації	–		спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	–		Людський розвиток
5.	Тип дисципліни	–		вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ВД 2.1.30.	
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–		перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–		бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–		третій
10.	Семестр	–		шостий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:			
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5/ 105	
	2) денна форма навчання:			
	аудиторні заняття (годин)	–	50	
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	48	
	% від обсягу аудиторних годин	–	26	
	практичні заняття (годин)	–	52	
	% від обсягу аудиторних годин	–	24	
	самостійна робота (годин)	–	48	
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	55	
	аудиторних занять	–	52	
	самостійної роботи	–	2,9	
	3) заочна форма навчання:		3,2	відсутня
12.	Форма семестрового контролю	–		залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:			
	1) попередні дисципліни	–		ОДПП 1.2.2. Система соціального забезпечення ОДПП 1.2.10. Демографія; ОДПП 1.2.11. Соціальна політика в Україні;

ОДПП 1.2.13. Соціальна економіка
ВД 2.1.9. Безпека життєдіяльності

2) супутні дисципліни – ОДПП 1.2.14. Економіка праці та соціально-трудова відносини
ОДПП 1.2.15. Пенсійне забезпечення
ОДПП 1.2.16. Соціальне обслуговування

3) наступні дисципліни – ОДПП 1.2.20. Соціальна і демографічна статистика
ОДПП 1.2.22. Управління у сфері соціального забезпечення
ВД 2.1.36. Соціальне партнерство
ВД 2.1.38. Соціальне забезпечення в зарубіжних країнах

14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності: ЗК 01 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей людського розвитку, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. ЗК 09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК 01. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави, людським розвитком. СК 11. Здатність оцінювати якість соціальних послуг з позицій концепції людського розвитку. СК 12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 02. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення. ПР 04. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення з метою визначення стану та тенденцій людського розвитку. ПР 07. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення як інструменту сприяння людському розвитку. ПР 11. Визначати соціальні проблеми, пов'язані з людським розвитком, потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) давати визначення понятійно-термінологічного апарату людського розвитку;
1.2) визначати проблеми людського розвитку, зокрема у сфері відтворення населення, освіти, формування рівня життя внаслідок реалізації трудової активності населення, реалізації соціальної політики в державі;
1.3) виявляти особливості та способи розвитку людського потенціалу, знати методи його вимірювання ;
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) розуміти зв'язок людського розвитку з соціально-економічним розвитком, ринком праці, рівнем життя, соціальною політикою та проблемами забезпечення сталого розвитку;
2.2) з'ясувати та пояснювати актуальні проблеми людського розвитку;
2.3) перетворювати словесне визначення інтегрального показника індексу людського розвитку та його складових у математичні вирази;
2.4) пояснювати причини гальмування людського розвитку в Україні;
2.5) передбачати майбутні наслідки ігнорування проблем відтворення людського та трудового потенціалу для держави.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) оцінювати стан та проблеми людського розвитку в Україні в цілому та її регіонах;
3.2) застосовувати методикку розрахунку індексу людського розвитку для дослідження його динаміки та тенденцій змін всередині країни;
3.4) за вивченими методиками розраховувати рівень життя населення та рівень бідності;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) сегментувати країни за рівнями людського розвитку залежно від величини інтегрального індексу людського розвитку;
4.2) класифікувати за різними ознаками основні соціально-економічні категорії й поняття людського розвитку, зокрема людський потенціал; пріоритети людського розвитку, чинники рівня та якості життя населення, проблеми сталого розвитку тощо.
4.3) обчислювати показники, що характеризують людський розвиток, зокрема індекс тривалості життя, індекс освіченості, рівня матеріального добробуту;
4.4) виявляти та розуміти взаємозв'язок між зайнятістю, економічним розвитком, рівнем життя та можливостями розвитку людського потенціалу;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) інтегрувати компоненти життєдіяльності людини в систему, що забезпечує людський розвиток; виявляти стимулятори та дестимулятори людського розвитку;

5.2) аргументувати потребу у регулюванні демографічної сфери, підвищенні рівня охорони здоров'я, освіти, збалансуванні ринку праці; вдосконаленні державної соціальної політики; регулювання доходів населення з метою забезпечення розвитку підвищення рівня людського розвитку;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати важливість та доцільність результатів моніторингу показників людського розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях управління соціально-економічними процесами;
6.2) оцінювати стан розвитку ринку праці, освіти, медицини, формування та реалізації програм зайнятості, подолання бідності, удосконалення системи соціального захисту населення;
6.3) обґрунтовувати власні пропозиції щодо покращення показників людського розвитку;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти пропозиції щодо формування програм сприяння зайнятості населення, соціального розвитку, управління освітніми та культурними процесами та явищами

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. “Людський розвиток” як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень.

Мета, завдання та предмет вивчення дисципліни “Людський розвиток”. Загальна методологічна основа наукового дослідження тенденцій людського розвитку. Методологія дослідження людського розвитку як сукупність загальних прийомів і методів дослідження соціальних відносин та процесів. Соціальні аспекти життєдіяльності людей як предмет вивчення дисципліни “Людський розвиток”.

Інформаційна база вивчення дисципліни “Людський розвиток”. Взаємозв’язок дисципліни з іншими дисциплінами та науками.

Тема 2. Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку.

Розвиток концепції людського капіталу. Базове методологічне положення теорії людського капіталу. Економічна доцільність інвестицій у розвиток людини. Значимість теорії людського капіталу.

Людський капітал як соціально-економічна категорія та реалізована, активна частина людського потенціалу. Людський та речовий капітал. Рівні та складові людського капіталу. Інвестування в людський капітал як умова формування конкурентоспроможної вітчизняної економіки. Формування людського капіталу. Особливості та джерела інвестицій у людський капітал.

Тема 3. Формування та розвиток концепції людського розвитку.

Формування концепції людського розвитку. Передумови людського розвитку. Основна мета людського розвитку. Пріоритети людського розвитку. Взаємозв’язок людського розвитку з теорією людського капіталу.

Розвиток людського потенціалу як мета і критерій суспільного прогресу. Людський потенціал як центральний елемент концепції людського розвитку. Складові людського

потенціалу: соціально-демографічний потенціал, соціально-економічний потенціал, діяльнісний потенціал, соціокультурний потенціал.

Принципові особливості концепції людського розвитку.

Складові людського розвитку. Пріоритетні напрями людського розвитку у світі та Україні.

Тема 4. Індекс людського розвитку та методика його розрахунку у світі.

Вибір і кількісне представлення основних вимірів людського розвитку. Ключові можливості у забезпеченні людського розвитку. Доповідь про людський розвиток. Система базових показників людського розвитку. Довголіття. Середня очікувана тривалість життя при народженні. Освіченість. Матеріальний рівень життя.

Методика розрахунку Індексу людського розвитку та його складових. Індекс тривалості життя та його розрахунок. Критерії тривалості життя. Індекс рівня освіченості та його розрахунок. Критерії освіченості. Індекс скоригованого реального ВВП на душу населення та його розрахунок. Критерії матеріального добробуту. Паритет купівельної спроможності.

Динаміка індексу людського розвитку та його складових в Україні. Сучасні тенденції ІЛР в Україні. Індекс гендерного розвитку. Індекс гендерної нерівності. Індекс багатомірної бідності.

Тема 5. Індекс людського розвитку регіонів України. Національна методика побудови індексу людського розвитку.

Необхідність вдосконалення методики обрахування ІЛР ПРООН при застосуванні всередині країни, основні причини.

Схема побудови інтегрального індексу людського розвитку. Інформаційна база Держкомстату України як основа побудови національної методики розрахунку індексу людського розвитку.

Сутність національної методики побудови індексу людського розвитку як трирівневої системи. Вибір та нормування відібраних показників. Показники-стимулятори та показники-дестимулятори.

Система показників, що характеризують людський розвиток регіонів України. Зміни у системі показників, що характеризують людський розвиток регіонів України.

Динаміка показників рівня людського розвитку регіонів України.

Тема 6. Значення здоров'я і тривалості життя у людському розвитку.

Здоров'я і довголіття як передумови та наслідок людського розвитку. Історичні причини інтенсивного зниження смертності.

Визначення поняття "здоров'я". Джерела відомостей про стан здоров'я населення.

Концепція епідеміологічного переходу. Екзогенні чинники смертності. Ендогенні чинники смертності. Фази епідеміологічного переходу.

Роль системи охорони здоров'я у формуванні рівня здоров'я населення. Етапи у розвитку системи охорони здоров'я. Індикатори захворюваності і смертності. Напрями реформування системи охорони здоров'я. Інституції системи охорони здоров'я. Електронна медицина та напрями діяльності в галузі розвитку е-медицини.

Проблеми сучасного способу життя як фактору впливу на стан здоров'я населення. Соціально-економічні чинники, що впливають на стан здоров'я населення. Стратегічні цілі державної політики України в галузі охорони здоров'я.

Стан здоров'я і рівень смертності населення України. Напрями покращення рівня здоров'я в Україні.

Тема 7. Освіта, культура та інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку.

Освіта як передумова, показник, чинник і результат людського розвитку. Сутність процесу освіти. Професійна підготовка як цілеспрямований процес навчання реальних та

потенційних працівників професійним знанням та вмінням. Структура системи освіти. Етапи безперервного процесу освіти та професійної підготовки. Освітні програми.

Освіта як чинник формування людського капіталу і економічного зростання. Основні джерела видатків на освіту. Специфіка освіти як суспільного блага. Напрями впливу освіти на продуктивність праці.

Вплив рівня освіти на зайнятість населення. Рівень освіти як основний чинник конкурентоспроможності працівника на ринку праці.

Інтелектуальний потенціал суспільства. Гуманітарний потенціал нації. Інтелектуальний потенціал.

Тема 8. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку

Зв'язок продуктивної зайнятості з економічним зростанням та людським розвитком. Економічне зростання. Екстенсивний та інтенсивний типи зростання. Чинники впливу людського капіталу на економічний і соціальний розвиток. Основні стратегічні завдання. Продуктивна зайнятість.

Принципи стратегії зайнятості, яка сприяє людському розвитку. Закон України “Про зайнятість населення”.

Пріоритети реалізації політики у сфері зайнятості. Принципи державного регулювання сфери зайнятості.

Активна політика зайнятості як пріоритет економічної і соціальної політики держави.

Тема 9. Рівень та якість життя як складові людського розвитку

Рівень життя і основні показники його виміру. Система показників рівня життя. Якість життя як ступінь відповідності умов і рівня життя науково обґрунтованим нормативам або визначеним стандартам. Індекс якості життя. Рейтинг Numbeo.

Соціальні стандарти. Державні соціальні стандарти. Прожитковий мінімум. Державні соціальні гарантії. Соціальні норми і нормативи. Рівень життя населення України.

Економічна нерівність і можливості людського розвитку. Нерівність як головна проблема сучасності. Нерівність економічна, соціальна, політична і етнокультурна.

Бідність як головна перешкода людському розвитку. Абсолютна бідність. Відносна бідність. Застійна бідність. Тимчасова бідність. Злиденність.

Тема 10. Роль гендерного розвитку у реалізації концепції людського розвитку

Гендерний розвиток як предмет дослідження та соціального управління. Гендер як базовий вимір соціальної структури суспільства. Гендерна соціально-економічна нерівність. Гендерна диференціація. Гендерна рівність. Гендерна дискримінація.

Гендерна нерівність у людському розвитку. Гендерні стереотипи у виборі професії і роду діяльності. Індексу розвитку з урахуванням гендерного фактору.

Чоловіки і жінки на ринку праці: нерівність соціальних можливостей. Структура безробітних чоловіків і жінок за причинами незайнятості. Особливості вторинної зайнятості в гендерному аспекті. Гендерні відмінності в оплаті праці.

Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах. Гендерні стереотипи при наборі персоналу. Професійна сегрегація за ознакою статі. Соціальна політика рівних можливостей.

Тема 11. Сталий людський розвиток як мета соціально-економічної політики.

Інтеграція гуманітарних та екологічних параметрів в нову комплексну стратегію розвитку. Пошук шляхів вирішення широкого кола гуманітарних проблем.

Екологічні проблеми України. Головні причини забруднення довкілля.

Концепція сталого розвитку економіки. Сутність сталого розвитку. Суспільство сталого розвитку. Стратегічні інтереси сталого розвитку України.

Передумови переходу України до моделі сталого розвитку. Основні цілі сталого розвитку.

Соціальний капітал в контексті сталого людського розвитку. Сутність соціального капіталу.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	“Людський розвиток” як навчальна дисципліна і галузь наукових досліджень	8	2	2	-	-	4
2.	Теорія людського капіталу – економічна основа концепції людського розвитку.	8	2	2	-	-	4
3.	Формування та розвиток концепції людського розвитку	9	2	2	-	-	5
4.	Індекс людського розвитку та методика його розрахунку у світі	9	2	2	-	-	5
5.	Індекс людського розвитку регіонів України. Національна методика побудови індексу людського розвитку	14	4	4	-	-	6
6.	Значення здоров’я і тривалості життя у людському розвитку	9	2	2	-	-	5
7.	Освіта, культура та інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку	9	2	2	-	-	5
8.	Взаємозв’язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку	8	2	2	-	-	4
9.	Рівень та якість життя як складові людського розвитку	9	2	2	-	-	5
10.	Роль гендерного розвитку у реалізації концепції людського розвитку	12	4	2	-	-	6
11.	Сталий людський розвиток як мета соціально-економічної політики	10	2	2	-	-	6
	Всього годин:	105	26	24	-	-	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські та практичні заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських та практичних занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів охоплює опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; виконання письмових завдань для самостійної роботи студентів; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового контролю.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Оцінювання самостійної роботи студентів відбувається відповідно до розділу 6 цієї програми, а також відображене в підрозділі 2.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни і здійснюється в межах кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- доповіді;
- дискусійне обговорення проблемних питань;
- розв'язування задач.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів на лекції щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі відкритих питань;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) вирішення практичних завдань.

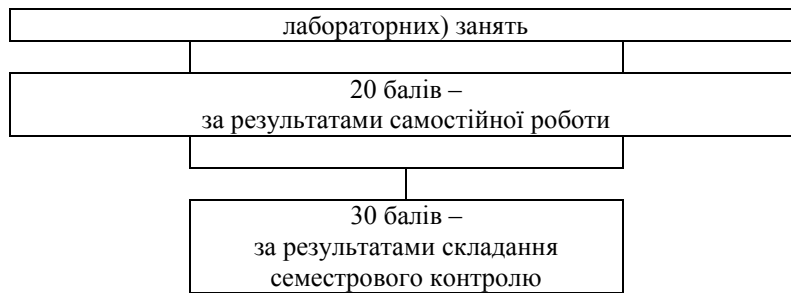
Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку з використанням тестових технологій.

Структура залікового білету включає 30 тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендована література

7.1. Основна література

1. Тимошенко Л. М., Сардак С. Е., Більська О. В. Людський розвиток : навч. посіб. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2010. 107 с.
2. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 308 с.
3. Грішнова О. А. Людський капітал : формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ : Знання, КОО, 2001. 254с.
4. Петрова І. Л. Стратегічне управління людськими ресурсами : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2013. 466 с.
5. Зайченко О. І., Кузнецова В. І. Управління людськими ресурсами: навч. пос. /за наук. ред. О. І. Зайченко. Івано Франківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 232 с.
6. Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік За межами доходів, за межами середніх показників, за межами проблем сьогодення: нерівність у стані людського розвитку в XXI сторіччі. Режим доступу: [file:///C:/Users/kraive/Downloads/hdr_2019_overview_-_ukrainian%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kraive/Downloads/hdr_2019_overview_-_ukrainian%20(1).pdf)
7. Регіональний людський розвиток. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, 2018. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_rlr2017_pdf.pdf
8. Методика вимірювання регіонального людського розвитку / за ред. Лібанової Е.М. К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи, 2012. 50 с
9. Макарова О. В. Вимірювання людського розвитку в регіонах України: методологічні аспекти та оцінка результатів. Економіка України. 2015. № 3. 41-53
10. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом : навч. посіб. Хмельницький, ФОП Цюпак. 2015. 420 с.
11. Кір'ян Т. Людський капітал в історії економічної думки. Економіка України. 2008. № 9. С. 64–73.

7.2. Додаткова

1. “Україна у цифрах 2019”. Статистичний збірник. Київ, Державна служба статистики України, 2020. Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_u.pdf.
2. Статистичний щорічник України за 2019 рік. Державна служба статистики України, 2020. Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf.
3. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект (колективна монографія) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2015. 356 с.
4. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки. Режим доступу : http://www.idss.org.ua/monografii/Lud_Rozv_2012.pdf.

5. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції. Колективна монографія. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України / Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/>
6. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості. Національна доповідь. Режим доступу : http://www.idss.org.ua/monografii/Lud_Rozv_2012.pdf
7. Людський розвиток в Україні : можливості та напрями соціальних інвестицій (колективна науково-аналітична монографія) / За ред. Е. М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2006. 356 с.
8. Посібник з питань гендерного насильства, що зачіпає молодь. Ел. версія: www.youth-worker.org.ua.
9. Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. 420 с.
10. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 3 (17) / Головні редактори д.екон.н. В.М.Ворона, д.соціол.н. М.О.Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2016. 550 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Програма розвитку ООН. Звіти про розвиток людини. <http://www.hdr.undp.org/>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України: <https://idss.org.ua/index>
3. Інститут соціології НАНУ <http://www.i-soc.com.ua/institute/>
4. Офіційний портал Верховної Ради України <http://rada.gov.ua/> Офіційний портал Уряду України <https://www.kmu.gov.ua/ua>
5. Фонд демократичних ініціатив імені Ілька Кучеріва <http://dif.org.ua/>
6. Київський міжнародний інститут соціології <http://www.kiis.com.ua/>
7. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України <http://www.ipiend.gov.ua/index.php>
8. Центр економічних та політичних досліджень імені О. Разумкова <http://razumkov.org.ua/> UNDP Україна <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>
9. Асоціація молодіжних центрів в Україні: www.youth-worker.org.ua
10. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Головне управління статистики у Хмельницькій області: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>